

Zarządzenie Nr 12/24/IX
Prezesa Naczelnej Rady Lekarskiej
z dnia 3 grudnia 2024 r.

w sprawie wprowadzenia Standardów Ochrony Małoletnich w Naczelnej Izbie Lekarskiej

Działając na podstawie art. 41 pkt 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (Dz. U. z 2021 poz. 1342) i § 16 ust. 1 pkt 1 Regulaminu Naczelnej Rady Lekarskiej, stanowiącego załącznik do uchwały Nr 14 X Krajowego Zjazdu Lekarzy z dnia 29 stycznia 2010 r. w sprawie upoważnienia Prezydium Naczelnej Rady Lekarskiej do działania w imieniu Naczelnej Rady Lekarskiej oraz art. 22b ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. 2024, poz. 560) zarządza się, co następuje:

§ 1.

W Naczelnej Izbie Lekarskiej wprowadza się Standardy Ochrony Małoletnich, których treść stanowi załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Prezes

Naczelnej Rady Lekarskiej

Łukasz Jankowski

Sprawdzono pod względem
formalno-prawnym

Olga Benicka

.....
data i podpis

Specjalista
Biuro Prawne NIL

Agnieszka Witoszek

Standardy Ochrony Małoletnich W Naczelnej Izbie Lekarskiej

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH

Spis treści

PREAMBUŁA	3
§1.....	4
Pojęcia.....	4
§2.....	5
Relacje pomiędzy Pracownikami Naczelnej Izby Lekarskiej a Małoletnimi	5
§3.....	6
Relacje pomiędzy Małoletnimi w Naczelnej Izbie Lekarskiej	6
§4.....	7
Przykładowe formy krzywdzenia małoletnich.....	7
§5.....	7
Postępowanie w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego.....	7
§6.....	8
Zasady dostępu do Internetu oraz ochrony przed szkodliwymi treściami i krzywdą w Internecie	8
§7.....	9
Zasady ochrony wizerunku małoletniego	9
§8.....	10
Zasady rekrutacji Pracowników	10
§9.....	11
Ochrona danych osobowych małoletniego	11
§10.....	12
Zasady udostępniania Standardów.....	12
§11	13
Postanowienia końcowe	13
Załącznik nr 1.....	13
Zasady kontaktu z małoletnim.	13
Działania z małoletnimi	13
Kontakt fizyczny z małoletnimi.....	14
Kontakty poza godzinami pracy	14
Kontakty online.....	15
Ochrona małoletniego	15
Załącznik nr 2.....	16

Procedury interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego	16
Podejrzenie krzywdzenia przez pracownika	16
Podejrzenie krzywdzenia przez opiekuna prawnego małoletniego	16
Podejrzenie krzywdzenia rówieśniczego	17
Plan wsparcia	17
Działania wobec uczestników zdarzenia.....	18
Załącznik nr 3. Oświadczenie o zapoznaniu się ze standardami ochrony małoletnich i zobowiązaniu do ich przestrzegania.....	19
Załącznik nr4. Oświadczenie o krajach zamieszkania w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska.....	20
Załącznik nr 5. Oświadczenie dotyczące niekaralności za przestępstwa na szkodę małoletnich (jeżeli z ważnych powodów nie może przedstawić informacji o niekaralności pochodzącej z krajowych rejestrów karnych).....	21
Załącznik nr 6. Informacja dotycząca przetwarzania przez Naczelną Izbę Lekarską danych osobowych	22
Praktykantów/Stażystów	22

PREAMBUŁA

Zasadą wszelkich inicjatyw realizowanych przez Naczelną Izbę Lekarską wobec i na rzecz dzieci jest troska o ich bezpieczeństwo oraz działanie w ich najlepszym interesie. Podejmowane przez Kierownictwo i Pracowników działania mają za zadanie wspierać rozwój dziecka, rozpoznawać jego potrzeby i odpowiadać na nie w zakresie swoich obowiązków. Kierując się w swoich działaniach m.in. misją podnoszenia poziomu świadomości społecznej w przedmiocie ochrony zdrowia, Naczelna Izba Lekarska stoi na stanowisku, iż niedopuszczalne jest stosowanie wobec dziecka przemocy w jakiejkolwiek formie. Wszelkie formy przemocy mają niszczący wpływ na każdy aspekt życia i rozwoju dziecka.

Kierownictwo i Personel Naczelnej Izby Lekarskiej realizując wymienione wyżej cele, działają w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych NIL oraz swoich kompetencji. Zasady Standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem obowiązują również praktykantów, stażystów i wolontariuszy współpracujących z Naczelną Izbą Lekarską.

Przedmiotowy dokument został opracowany w związku z obowiązkami prawnymi nałożonymi Ustawą z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 560 ze zm.). Standardy ochrony małoletnich służą oficjalnemu uregulowaniu zasad podejmowania wobec dzieci działań, które służą ich edukacji, rozwojowi, ochronie godności oraz poszanowanie przysługujących im praw.

§1

Pojęcia

1. NIL, Instytucja – Naczelna Izba Lekarska z siedzibą: ul. Jana III Sobieskiego 110, 00-764 Warszawa.
2. Pracodawca – Naczelna Izba Lekarska reprezentowana przez Prezesa Naczelnej Rady Lekarskiej, który zgodnie z § 16 ust.1 pkt 4) uchwały Nr 14 X Krajowego Zjazdu Lekarzy z dnia 29 stycznia 2010 r. w sprawie regulaminu Naczelnej Rady Lekarskiej, „dokonuje czynności w sprawach z zakresu prawa pracy wobec pracowników Naczelnej Izby Lekarskiej”.
3. Personel/Pracownik – pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę albo umowy cywilnoprawnej, współpracownicy, inne osoby (związane służbowo z działalnością Naczelnej Izby Lekarskiej, osoby funkcyjne), które mogą mieć kontakt z małoletnim.
4. Opiekun praktyk zawodowych/stażu uczniowskiego – opiekun wyznaczony przez pracodawcę do prowadzenia pod kierunkiem tej osoby praktyk zawodowych lub stażu uczniowskiego.
5. Małoletni – każda osoba, która nie ukończyła 18. roku życia lub jest uczniem szkoły¹, która realizuje praktyczną naukę zawodu na podstawie umowy o praktyczną naukę zawodu lub umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego lub staż uczniowski, o którym mowa w art. 121 a ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737, z późn. zm.), na podstawie umowy o staż uczniowski.
6. Opiekun małoletniego - osoba uprawniona do reprezentacji dziecka, w szczególności jego przedstawiciel ustawowy (rodzic/prawny opiekun) lub inna osoba uprawniona do reprezentacji na podstawie przepisów szczegółowych lub orzeczenia sądu. W myśl niniejszego dokumentu opiekunem dziecka jest także rodzic zastępczy.
7. Standardy - niniejsze Standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem.
8. Koordynator bezpieczeństwa w Internecie – pracownik wyznaczony przez pracodawcę, odpowiedzialny za zapewnienie bezpiecznych warunków korzystania przez małoletniego z sieci teleinformatycznych, w tym Internetu na terenie zakładu pracy (jeżeli dotyczy). W przypadku nieobecności wyznaczonego pracownika, inna osoba wskazana do zastępstwa na tym stanowisku.
9. Osoba odpowiedzialna za standardy ochrony małoletnich – pracodawca lub wyznaczony przez niego pracownik, sprawujący nadzór nad prawidłowym stosowaniem u pracodawcy standardów ochrony małoletnich oraz ich aktualnością. W przypadku nieobecności wyznaczonego przez pracodawcę pracownika, inna osoba wskazana do zastępstwa na tym stanowisku.
10. Osoba odpowiedzialna za przyjmowanie zgłoszeń – pracodawca lub inny wyznaczony przez niego pracownik odpowiedzialny za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu. W przypadku nieobecności wyznaczonego przez pracodawcę pracownika, inna osoba wskazana do zastępstwa na tym stanowisku.
11. Osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji – pracodawca lub inny wyznaczony przez niego pracownik, odpowiedzialny za podejmowanie interwencji u pracodawcy

¹ Niniejsze Standardy ochrony małoletnich w zakresie ochrony przed krzywdzeniem, tj. zasad bezpiecznych relacji i procedur interwencji dotyczą także osób pełnoletnich, o ile kontynuują naukę w branżowej szkole I stopnia lub technikum. Za każdym razem, gdy w dokumencie pojawia się określenie „małoletni” oznacza ono również osobę pełnoletnią kontynuującą naukę w branżowej szkole I stopnia lub technikum. W przypadku uczniów pełnoletnich zgoda opiekuna dziecka przewidziana niniejszym dokumentem nie ma zastosowania, chyba, że co innego wynika z przepisów powszechnie obowiązujących.

- przed właściwymi organami lub instytucjami. W przypadku nieobecności wyznaczonego przez pracodawcę pracownika, inna osoba wskazana do zastępstwa na tym stanowisku.
12. Osoba odpowiedzialna za udzielanie wsparcia małoletniemu – pracownik wyznaczony przez pracodawcę odpowiedzialny za opracowanie planu wsparcia małoletniemu po ujawnieniu krzywdzenia i monitorowanie jego wykonania. W przypadku nieobecności wyznaczonego przez pracodawcę pracownika, inna osoba wskazana do zastępstwa na tym stanowisku.
  13. Koordynator ochrony małoletnich - pracownik wyznaczony pisemnie przez pracodawcę realizujący zadania wymienione w punktach 9,10,12 niniejszego paragrafu. W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia małoletniego dotyczy Koordynatora ochrony małoletnich jest on natychmiast odsuwany od obowiązków, a pracodawca niezwłocznie wyznacza nowego Koordynatora ochrony małoletnich.
  14. Rejestr interwencji – dokumentacja zawierająca rejestr ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego, uwzględniający:
    - a) Zgłoszenie ze wskazaniem osoby zgłaszającej;
    - b) Osobę/osoby podejrzewane o krzywdzenie (opiekun prawny małoletniego, pracownik, inny małoletni, inna osoba);
    - c) Rodzaj podjętej interwencji;
    - d) Datę interwencji;
    - e) Dokumenty wytworzone podczas interwencji (m.in. notatki służbowe, karty interwencji, kopie zawiadomień/wniosków wysyłanych do właściwych służb/szkoły).
  15. Dane osobowe małoletniego – wszelkie informacje umożliwiające bezpośrednio lub pośrednio identyfikację małoletniego. Pracodawca przetwarza dane osobowe małoletniego jedynie w celu i zakresie określonym przepisami powszechnie obowiązującego prawa, w tym celem realizacji niniejszych Standardów.

§2

Relacje pomiędzy Pracownikami Naczelnej Izby Lekarskiej a Małoletnimi

1. Personel Naczelnej Izby Lekarskiej może mieć styczność z małoletnim w pracy najczęściej w sytuacji odbywania przez małoletniego praktyk zawodowych lub stażu uczniowskiego w Instytucji.
2. Pracodawca, w zakresie ochrony małoletnich, ściśle współpracuje ze szkołą, w której małoletni realizuje kształcenie zawodowe.
3. Małoletni mają prawo do przebywania na terenie Naczelnej Izby Lekarskiej w warunkach dla nich bezpiecznych.
4. Podstawową zasadą czynności podejmowanych przez Personel NIL w kontaktach z małoletnimi jest działanie na rzecz ich dobra.
5. Pracodawca i Personel:
  - a) zawsze zwracają się do małoletniego z szacunkiem i po imieniu,
  - b) nie używają sformułowań niecenzuralnych,
  - c) nie ośmieszają i nie upokarzają dziecka,
  - d) nie używają wobec małoletnich gróźb, przemocy psychicznej ani fizycznej,
  - e) nie oceniają postępowania Rodziców w obecności dziecka,
  - f) dbają o bezpieczeństwo dzieci podczas pobytu w NIL i na bieżąco zwracają uwagę na wszelkie przejawy zagrożenia lub dyskomfortu,
  - g) traktują małoletnich z szacunkiem, zachowując spokój i cierpliwość, a także okazują zrozumienie dla ich trudności, problemów i potrzeb,

- h) respektują ich prawo do opieki ze strony rodziców, przedstawicieli ustawowych bądź opiekunów faktycznych,
  - i) w miarę możliwości tłumaczą im podejmowane działania adekwatnie do wieku, jednocześnie starając się minimalizować strach i lęk wynikający z określonej sytuacji,
  - j) dają możliwość wyrażania przez małoletniego swojego zdania oraz zapewniają małoletniemu prawo do bycia wysłuchanym,
  - k) w miarę możliwości zachęcają małoletniego do przyjmowania asertywnej postawy, wyrażania własnych opinii, informowania o własnych odczuciach,
  - l) nie pozostają obojętni na wyrażoną przez małoletniego potrzebę nawiązania kontaktu, czy rozmowy,
  - m) z należytą starannością chronią dane osobowe małoletniego, a także wszelkie inne informacje prywatne dotyczące małoletniego, których ujawnienie mogłoby narazić małoletniego na szkodę lub naruszyć jego dobra osobiste (z wyłączeniem spraw dotyczących naruszenia prawa przez małoletniego),
  - n) wszystkich małoletnich traktują jednakowo, bez względu na kolor skóry, pochodzenie, środowisko rodzinne, tradycje kulturowe i religijne, status materialny, stan zdrowia, wygląd, zachowanie, itp.
6. Kontakt fizyczny z małoletnim w środowisku pracy jest zjawiskiem nieuchronnym. W szczególności może to dotyczyć sytuacji, gdy konieczna jest ochrona życia i zdrowia małoletniego.
  7. Zakazane jest dopuszczenie do jakichkolwiek sytuacji wzbudzających poczucie zagrożenia, niosących znamiona erotyzacji oraz przemocy.
  8. Stosowanie jakichkolwiek zabiegów dyscyplinujących wobec małoletniego musi odbywać się z poszanowaniem jego godności oraz nietykalności cielesnej i dotyczyć niepożądanych zachowań dziecka, a nie jego uczuć lub emocji.
  9. Szczegółowe zasady kontaktów z małoletnim w określonych sytuacjach (po godzinach pracy, online) zawiera Załącznik nr 1 do niniejszych Standardów.

§3

Relacje pomiędzy Małoletnimi w Naczelnej Izbie Lekarskiej

1. Zachowanie i postępowanie wobec siebie nawzajem, przebywających w Instytucji małoletnich, nie może naruszać ich poczucia godności, nietykalności cielesnej, czy poczucia własnej wartości.
2. Małoletni zobowiązani są do respektowania praw i wolności swoich rówieśników, wynikających ze społecznie przyjętych norm i wartości, takich jak: prawo do własnego zdania, prawo do poszukiwań i popełniania błędów, prawo do własnych poglądów, wyglądu i zachowania.
3. W kontaktach między sobą, małoletni nie powinni zachowywać się prowokacyjnie i konkurencyjnie, nie powinni również mieć poczucia zagrożenia, czy odczuwać wrogości ze strony innych małoletnich.
4. Małoletni nie mogą akceptować, usprawiedliwiać, ani stosować, z jakiegokolwiek powodu, agresji i przemocy fizycznej, słownej lub psychicznej.
5. Pracownicy NIL reagują w przypadku, gdy kontakty między małoletnimi w jakikolwiek sposób naruszają powyższe zasady i udzielają im niezbędnej pomocy.

§4

Przykładowe formy krzywdzenia małoletnich.

1. Wykorzystywanie seksualne: Związane z angażowaniem małoletniego w aktywności seksualne, które są dla niego niezrozumiałe, na które nie jest w stanie wyrazić świadomej zgody, i które są niezgodne z jego rozwojem lub normami prawnymi i społecznymi. Wykorzystywanie seksualne ma miejsce, gdy takie działania są podejmowane przez dorosłych lub innych małoletnich, którzy mają nad małoletnim przewagę w wieku, rozwoju, opiece lub władzy.
2. Przemoc fizyczna: Obejmuje działania, które powodują fizyczne obrażenia u małoletniego lub narażają je na takie niebezpieczeństwo. Może wynikać z bezpośrednich działań lub zaniedbań rodzica, opiekuna lub innej zaufanej osoby. Przemoc fizyczna może być jednorazowym incydem lub mieć charakter powtarzalny.
3. Przemoc psychiczna: Dotyczy długotrwałych, niefizycznych działań szkodzących emocjonalnie małoletniemu, takich jak emocjonalna niedostępność, zaniedbywanie, wrogość, obwinianie, oczernianie, odrzucanie, nieodpowiednie interakcje rozwojowe oraz ignorowanie indywidualności i granic psychicznych małoletniego. Przemoc psychiczna obejmuje zarówno działania, jak i zaniechania ze strony opiekuna.
4. Zaniedbywanie: Odnosi się do chronicznego lub incydentalnego niezaspokajania podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych małoletniego oraz nierespektowania jego podstawowych praw. Zaniedbywanie prowadzi do zaburzeń zdrowotnych i trudności w rozwoju małoletniego i ma miejsce w relacjach z osobami odpowiedzialnymi za jego opiekę, wychowanie i ochronę.

§5

Postępowanie w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego

1. Każdy Pracownik NIL jest zobowiązany do przyjęcia informacji o podejrzeniu krzywdzenia małoletniego lub krzywdzeniu małoletniego.
2. W sytuacji uzyskania przez Pracownika informacji o krzywdzeniu małoletniego, bądź w przypadku podejrzenia, że małoletni jest krzywdzony, bez względu na to czy krzywda wyrządzona jest lub może być przez innego małoletniego, innego Pracownika lub Rodzica, Pracownik ma obowiązek przekazania uzyskanej informacji Pracodawcy lub wyznaczonemu Koordynatorowi.
3. Krzywda małoletniego dziecka może przejawiać się w szczególności poprzez:
  - a) popełnienie przestępstwa na szkodę małoletniego (np. przemoc fizyczna, wykorzystywanie seksualne),
  - b) krzywdzenie w inny sposób (np. przemoc psychiczna, zastraszanie, poniżanie),
  - c) ewidentne zaniedbywanie potrzeb życiowych, bytowych i higienicznych (niedożywienie, brak warunków higienicznych, niezapewnianie niezbędnej opieki, brak odzieży).
4. Pracodawca zbiera wszelkie niezbędne w sprawie informacje, w razie potrzeby analizuje nagrania monitoringu oraz zapisy i notatki prowadzonej dokumentacji osobowej małoletniego (np. dokumentacja praktyk zawodowych).
5. Pracownicy mają obowiązek współdziałania z Pracodawcą w zakresie zebrania informacji i ustalenia wszelkich faktów dotyczących analizowanego przez Pracodawcę zdarzenia.
6. Pracodawca może zlecić przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego wyznaczonemu Koordynatorowi.

7. W przypadku, gdy Pracodawca ustali, że:
  - a) nie doszło do krzywdzenia małoletniego – sporządza szczegółową notatkę ze zdarzenia,
  - b) mogło dojść do krzywdzenia małoletniego – sporządza szczegółową notatkę ze zdarzenia wraz z rekomendacją podjęcia dalszych działań, którymi mogą być w szczególności: próba zdobycia dodatkowych informacji wraz z przedstawieniem sposobu ich uzyskania i/lub podjęcie decyzji o zawiadomieniu policji, prokuratury lub sądu opiekuńczego o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego.
  - c) doszło do krzywdzenia małoletniego – sporządza szczegółową notatkę ze zdarzenia, a następnie zawiadamia prokuraturę lub sąd opiekuńczy o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego i przekazuje tym organom wszelkie posiadane w sprawie dowody.
8. W przypadkach, o których mowa w ust. 7 pkt b) i c), elementem składowym notatki jest plan wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia. Jeśli jest to możliwe i uzasadnione okolicznościami, rzechony plan zawiera wyszczególnione działania, inne niż zawiadomienie organów państwa, dotyczące udzielenia wsparcia i ochrony małoletniemu.
9. Szczegółowe zasady działania w przypadku krzywdzenia małoletniego oraz elementy planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia zawiera Załącznik nr 2 do niniejszych Standardów.
10. W przypadku podejrzenia, że życie małoletniego jest zagrożone lub grozi mu ciężki uszczerbek na zdrowiu, należy niezwłocznie poinformować odpowiednie służby (Policja, pogotowie ratunkowe, ośrodek pomocy społecznej), dzwoniąc pod numer 112 lub 998 (pogotowie). Poinformowania służb dokonuje pracownik, który pierwszy powziął informację o zagrożeniu i następnie sporządza notatkę służbową oraz przekazuje ją osobie odpowiedzialnej za prowadzenie interwencji, która odpowiada za dalszy tok interwencji, zgodnie z procedurami opisanymi w standardach.
11. W ramach interwencji kryzysowej małoletni ma również możliwość uzyskania jednorazowej pomocy psychologicznej na koszt Pracodawcy.
12. Jeśli zachodzi uzasadnione prawdopodobieństwo, że osobą odpowiedzialną za wyrządzenie krzywdy małoletniemu jest Pracownik, w trybie natychmiastowym jest odsuwany od pracy z małoletnim.
13. Każdy małoletni otrzymuje od Pracodawcy informację, umieszczoną na dysku współdzielonym, na temat ogólnopolskich numerów telefonów pomocy dla osób pokrzywdzonych przestępstwami oraz przemocą w rodzinie:
  - a) ogólnopolski telefon dla osób pokrzywdzonych przestępstwem: +48 222 309 900;
  - b) Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” : 800 120 002;
  - c) Telefon Zaufania Dla Dzieci i Młodzieży: 116 111

§6

Zasady dostępu do Internetu oraz ochrony przed szkodliwymi treściami i krzywdą w Internecie

1. Dostęp do sieci Internet jest zabezpieczony hasłem oraz tak skonfigurowany, że uniemożliwia wchodzenie na strony: o treści pornograficznej lub erotycznej;

- przedstawiające obrazy przemocy lub okrucieństwa wobec innych ludzi lub zwierząt; witryny hazardowe; niemodyfikowane pokoje czatu.
2. Osobą odpowiedzialną za zabezpieczenie sieci Internet jest Koordynator bezpieczeństwa w Internecie.
  3. Instytucja zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych, dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu. Pracodawca udostępnia dla Pracowników oraz małoletnich folder zawierający materiały edukacyjne dotyczące m.in. bezpiecznej pracy w Internecie, telefonów zaufania, postępowania w sytuacjach trudnych dla małoletniego i reagowania w sytuacjach kryzysowych, na dysku wspólnym.
  4. Opiekun praktyk zawodowych, przed przystąpieniem małoletniego do wykonywania obowiązków informuje go o zasadach bezpiecznego poruszania się w Internecie, zgodnie z materiałami edukacyjnymi udostępnionymi przez Pracodawcę na dysku wspólnym.
  5. Każdy małoletni przed przystąpieniem do wykonywania obowiązków przechodzi obligatoryjnie szkolenie w zakresie ochrony danych osobowych obejmujące m.in. zasady tworzenia bezpiecznych haseł, zagrożenia dotyczące poczty elektronicznej, ataki phishingowe, zasady ochrony swoich danych.
  6. Dostęp małoletniego do Internetu na terenie NIL możliwy jest wyłącznie poprzez serwer Instytucji.
  7. W razie wykrycia i znalezienia niebezpiecznych treści Instytucja podejmuje próbę ustalenia osób mogących mieć dostęp do niebezpiecznych treści. Wyniki ustaleń przekazywane są Pracodawcy.
  8. Jeśli Pracownicy NIL zaobserwują, że małoletni na prywatnym urządzeniu ogląda treści przeznaczone dla osób pełnoletnich lub treści szkodliwe, powiadamia o tym opiekuna prawnego.
  9. Jeżeli małoletni jest ofiarą przemocy w Internecie, w celu usunięcia z Internetu nielegalnych, kompromitujących lub krzywdzących materiałów dotyczących małoletniego, należy poinformować opiekunów prawnych małoletniego o możliwościach ich usunięcia we współpracy z Dyżurnet.pl oraz w trybie zgłaszania takich treści poprzez formularz na stronie, na której materiał został opublikowany.
  10. Należy poinformować pokrzywdzonego małoletniego o przysługującym mu prawie do bycia zapomnianym, wynikającym z unijnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych, które w uzasadnionych przypadkach zapewnia usunięcie konkretnych linków z wyszukiwarki Google, w związku z czym nie będą one mogły być wyświetlone przy wpisywaniu jakiegokolwiek frazy.
  11. W przypadku udostępnienia materiałów naruszających intymność i prywatność małoletniego, możliwe jest również skorzystanie ze strony <https://stopncii.org/>, Stop Non-Consensual Intimate Image Abuse. Strona pomaga usunąć z Internetu materiały intymne z wizerunkiem osoby, która nie wyraziła zgody na upublicznienie treści.

§7

Zasady ochrony wizerunku małoletniego

1. Instytucja, uznając prawo małoletniego do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę jego wizerunku.
2. Pracownikowi instytucji nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku małoletniego (filmowanie, fotografowanie, nagrywanie głosu) na terenie Instytucji bez pisemnej zgody opiekuna prawnego i małoletniego.
3. W celu uzyskania zgody opiekuna małoletniego na utrwalanie wizerunku małoletniego, pracownik instytucji może skontaktować się z opiekunem i ustalić procedurę uzyskania

- zgody. Niedopuszczalne jest podanie przedstawicielowi mediów danych kontaktowych do opiekuna małoletniego -bez wiedzy i zgody tego opiekuna.
4. Jeżeli wizerunek małoletniego stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda opiekunów na utrwalanie wizerunku małoletniego nie jest wymagana.
  5. Upublicznienie przez pracownika Instytucji wizerunku małoletniego utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio - wideo) wymaga pisemnej zgody opiekuna prawnego małoletniego oraz samego małoletniego.
  6. Pisemna zgoda powinna zawierać informację, gdzie będzie umieszczony zarejestrowany wizerunek i w jakim kontekście będzie wykorzystywany (np. umieszczony zostanie na określonej stronie internetowej w celach promocyjnych).
  7. W przypadku wycofania zgody na publikowanie wizerunku, należy niezwłocznie usunąć wizerunek małoletniego ze wskazanego miejsca.

§8

Zasady rekrutacji Pracowników

1. Przed powierzeniem pracownikowi funkcji opiekuna praktyk zawodowych/stażu uczniowskiego lub instruktora praktycznej nauki zawodu, pracodawca dokłada szczególnej staranności w zakresie przygotowania tej osoby do pełnienia ww. funkcji i pracy z małoletnimi.
2. Przed powierzeniem pracownikowi funkcji opiekuna praktyk zawodowych/stażu uczniowskiego lub instruktora praktycznej nauki zawodu, pracodawca ma obowiązek sprawdzić czy osoba ta figuruje w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym (Rejestr z dostętem ograniczonym oraz Rejestr osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze). Wydruk z Rejestru należy przechowywać w aktach osobowych pracownika lub w innej dokumentacji dotyczącej pracownika.
3. Osoba, o której mowa w ust. 1, przed powierzeniem funkcji, o której mowa w ust. 1, przedkłada pracodawcy informację z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie przestęptw określonych w rozdziale XIX (przestęptwa przeciwko życiu i zdrowiu) i XXV Kodeksu karnego (przestęptwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności), w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939), lub za odpowiadające tym przestęptwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego².
4. Osoba, o której mowa w ust. 1, posiadająca obywatelstwo innego państwa niż Rzeczpospolita Polska, ponadto przedkłada pracodawcy informację z rejestru karnego państwa obywatelstwa, uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z małoletnimi.
5. Osoba, o której mowa w ust. 1, składa pracodawcy oświadczenie o państwie lub państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, jeśli są to kraje inne niż Rzeczpospolita Polska i państwo obywatelstwa, oraz jednocześnie przedkłada pracodawcy (lub innemu organizatorowi) informację z rejestrów karnych tych państw,

² Dodatkowo na mocy ustawy z 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe, art. 120 ust. 3a. Osoba prowadząca praktyczną naukę zawodu składa oświadczenie o niekaralności.

- uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z małoletnimi.
6. Jeżeli prawo państwa, o którym mowa w ust. 4 lub 5, nie przewiduje wydawania informacji do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z małoletnimi, przedkłada się informację z rejestru karnego tego państwa.
  7. W przypadku, gdy prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja, o której mowa w ust. 4 i 6, nie przewiduje jej sporządzenia lub w danym państwie nie prowadzi się rejestru karnego, osoba, o której mowa w ust. 1, składa pracodawcy oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie była prawomocnie skazana w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz nie wydano wobec niej innego orzeczenia, w którym stwierdzono, że dopuściła się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.
  8. Oświadczenia, o których mowa w ust. 5 i 7, są składane pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.
  9. Osoba, której powierzono funkcję opiekuna praktyk zawodowych/stażu uczniowskiego lub instruktora praktycznej nauki zawodu musi złożyć następujące oświadczenia:
    - a) oświadczenie o zapoznaniu się ze standardami ochrony małoletnich i zobowiązaniu do ich przestrzegania – Załącznik nr 3;
    - b) oświadczenie o krajach zamieszkania w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska – Załącznik nr 4;
    - c) oświadczenie dotyczące niekaralności za przestępstwa na szkodę małoletnich (jeżeli z ważnych powodów nie może przedstawić informacji o niekaralności pochodzącej z krajowych rejestrów karnych) – Załącznik nr 5.
  10. Oświadczenia zostają włączone do akt osobowych pracowników, a w przypadku ich braku - dołączone do umowy cywilnoprawnej.
  11. Brak zgody na podpisanie któregokolwiek dokumentu wymienionego w ust. 9 uniemożliwi nawiązanie z tą osobą jakiegokolwiek stosunku prawnego (zawarcie umowy o pracę/współpracy).

§9

Ochrona danych osobowych małoletniego

1. Rejestr interwencji oraz wszelka inna dokumentacja dotycząca małoletniego, wytworzona w związku z realizacją niniejszych Standardów, przechowywana jest do

momentu utylizacji przez Koordynatora ochrony małoletnich, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w zakresie ochrony danych osobowych oraz wewnętrznymi procedurami w tym przedmiocie.

2. Dostęp do ww. dokumentacji może posiadać jedynie Koordynator ochrony małoletnich, Pracodawca oraz organy i instytucje zgodnie z przepisami prawa zaangażowane w udzielanie pomocy małoletniemu/prowadzenie spraw małoletniego. Dokumentacja ma charakter poufny.
3. Małoletni z chwilą przystąpienia do wykonywania obowiązków związanych z realizacją praktyki/stażu, informowany jest o sposobie przetwarzania jego danych osobowych, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie. Wzór obowiązku informacyjnego stanowi Załącznik nr 6 do niniejszej Procedury.
4. Dokumentacja wymieniona w punkcie 1 niniejszego paragrafu przechowywana jest przez okres 5 lat licząc od końca roku, na który datowany jest ostatni zapis dokonany w dokumentacji albo 5 lat od końca roku, w którym prawomocnie zakończyły się wszelkie sprawy dotyczące małoletniego, w których dowodem w sprawie jest przedmiotowa dokumentacja.

§10

Zasady udostępniania Standardów

1. Standardy są dokumentem ogólnodostępnym i w formie elektronicznej znajdują się na udostępnionym przez Pracodawcę dysku wspólnym. W formie tradycyjnej (papierowej) Standardy dostępne są u Koordynatora ochrony małoletnich.
2. Wszyscy Pracownicy NIL podpisują oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami, zawierające zobowiązanie do stosowania ich postanowień. Wzór oświadczenia, o którym mowa w punkcie stanowi **Załącznik nr 3** do Standardów.

§ 11

Zasady aktualizacji Standardów

1. Standardy ochrony małoletnich obowiązujące w Instytucji podlegają przeglądowi raz na dwa lata w terminie ustalonym przez Pracodawcę, każdorazowo w sytuacji podejrzenia krzywdzenia małoletniego lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego oraz w przypadku nowelizacji ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1304).
2. Przegląd standardów ochrony małoletnich obowiązujących w Instytucji polega na ustaleniu wypełniania przez standardy wymogów przepisów prawa powszechnie obowiązującego, w szczególności art. 22c Ustawy, o której mowa w ust. 1 pkt 1.
3. Przeglądu standardów ochrony małoletnich obowiązujących w Instytucji dokonuje Koordynator ochrony małoletnich.
4. W przypadku gdy przegląd, o którym mowa w ust. 3, wykaze niespełnianie przez standardy ochrony małoletnich wymagań określonych w przepisach, o których mowa w ust. 1, lub też standardy z innych przyczyn okazały się nieaktualne lub nieodpowiadające potrzebom ochrony małoletnich, dokonywana jest ich aktualizacja.

§12

Postanowienia końcowe

1. Przepisy niniejszych Standardów wchodzi w życie 1 grudnia 2024 r.
2. Wszelkie zmiany niniejszych Standardów wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności, akceptacji Pracodawcy i publikacji w drodze zarządzenia.

Załącznik nr 1.

Zasady kontaktu z małoletnim.

Działania z małoletnimi

1. Doceniaj i szanuj wkład małoletnich w podejmowane działania, aktywnie ich angażuj i traktuj równo bez względu na ich płeć, orientację seksualną, niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd.
2. Unikaj faworyzowania małoletnich.
3. Nie wolno Ci nawiązywać z małoletnim jakichkolwiek relacji seksualnych lub intymnych ani składać mu propozycji o nieodpowiednim charakterze. Obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie małoletnim treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę.
4. Nie wolno Ci utrzymywać wizerunku małoletniego (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych. Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków małoletnich, jeśli pracodawca nie został o tym poinformowany, nie wyraził na to zgody i nie uzyskano zgód opiekunów małoletnich oraz samych małoletnich.
5. Nie wolno Ci proponować małoletnim alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności małoletnich w czasie wykonywania obowiązków służbowych lub pobytu na terenie zakładu pracy.
6. Nie wolno Ci przyjmować pieniędzy ani prezentów od małoletnich, ani opiekunów małoletniego. Nie wolno Ci wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec małoletniego lub opiekunów małoletniego, które mogłyby prowadzić do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych.
7. Wszystkie ryzykowne sytuacje, które obejmują zauroczenie małoletniego przez pracownika lub pracownika przez małoletniego, muszą być raportowane pracodawcy. Jeśli jesteś ich świadkiem reaguj stanowczo, ale z wyczuciem, aby zachować godność osób zainteresowanych.

Kontakt fizyczny z małoletnimi

Każde przemocowe działanie wobec małoletniego jest niedopuszczalne. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z małoletnim może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu: jest odpowiedzią na potrzeby małoletniego w danym momencie, uwzględnia wiek małoletniego, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny. Nie można jednak wyznaczyć uniwersalnej stosowności każdego takiego kontaktu fizycznego, ponieważ zachowanie odpowiednie wobec jednego małoletniego może być nieodpowiednie wobec innego. Kieruj się zawsze swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję małoletniego, pytając go o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy Twoich dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez małoletniego lub osoby trzecie.

1. Nie wolno Ci bić, szturchać, popychać ani w jakikolwiek sposób naruszać integralności fizycznej małoletniego.
2. Nigdy nie dotykaj małoletniego w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.
3. Zawsze bądź przygotowany na wyjaśnienie swoich działań.
4. Nie angażuj się w takie aktywności jak łaskotanie, udawane walki z małoletnimi czy brutalne zabawy fizyczne.
5. Zachowaj szczególną ostrożność wobec małoletnich, które doświadczyły przemocy i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. Takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że małoletni będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi. W takich sytuacjach powinieneś reagować z wyczuciem, jednak stanowczo i pomóc małoletniemu zrozumieć znaczenie osobistych granic.
6. Kontakt fizyczny z małoletnim nigdy nie może być niejawny bądź ukrywany, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Jeśli będziesz świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub małoletnich, zawsze poinformuj o tym osobę odpowiedzialną i/lub postąp zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji.
7. Kontakt fizyczny z małoletnim może odbywać się wyłącznie za jego zgodą i zgodnie z jego potrzebą. Przed przytuleniem, aby np. go pocieszyć lub uspokoić, należy zapytać go, czy tego potrzebuje.

Kontakty poza godzinami pracy

Co do zasady kontakt z małoletnimi powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów mieszczących się w zakresie Twoich obowiązków.

1. Nie wolno Ci zapraszać małoletnich do swojego miejsca zamieszkania ani spotykać się z nimi poza godzinami pracy bez wiedzy i zgody pracodawcy oraz opiekunów prawnych małoletnich. Obejmuje to także kontakty z małoletnimi poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych).
2. Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z małoletnimi i ich opiekunami prawnymi, poza godzinami pracy, są kanały służbowe (e-mail, telefon służbowy). Komunikacja z małoletnimi przez kanały internetowe (np. grupy w mediach społecznościowych, prywatne konta mailowe) jest możliwa wyłącznie, jeśli w grupie lub w gronie odbiorców jest jeszcze jedna osoba dorosła. Każdorazowo musi być to kontakt jawny.

3. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli małoletni i opiekunowie prawni małoletnich są osobami bliskimi wobec pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych małoletnich.
4. Ograniczenia wskazane w ust. 1 i 2 nie mają zastosowania w przypadku zagrożenia dobra małoletniego. W takiej sytuacji należy podjąć działania mające na celu zabezpieczenia bezpieczeństwa małoletniego oraz niezwłocznie sporządzić notatkę służbową z opisem zdarzenia i przekazać ją osobie odpowiedzialnej za ochronę małoletnich i pracodawcy.

Kontakty online

Bądź świadom cyfrowych zagrożeń i ryzyka wynikającego z rejestrowania Twojej prywatnej aktywności w sieci przez aplikacje i algorytmy, ale także Twoich własnych działań w Internecie. Dotyczy to lajkowania określonych stron, korzystania z aplikacji randkowych, na których możesz spotkać małoletnich, którzy odbywają praktyczną naukę zawodu bądź staż uczniowski, obserwowania określonych osób/stron w mediach społecznościowych i ustawień prywatności kont, z których korzystasz. Jeśli Twój profil jest publicznie dostępny, małoletni i ich opiekunowie prawni będą mieć wgląd w Twoją cyfrową aktywność.

1. Nie wolno Ci nawiązywać kontaktów z małoletnimi odbywającymi praktyczną naukę zawodu lub staż uczniowski poprzez przyjmowanie bądź wysyłanie zaproszeń w mediach społecznościowych.
2. Jeżeli dla realizacji celów edukacyjnych komunikujesz się z małoletnimi poprzez kanały internetowe (np. grupy w mediach społecznościowych) zadbaj, by dostęp do nich miał również inny pracownik lub opiekun dla zachowania przejrzystości działań. Każdorazowo musi być to kontakt jawny, prowadzony za wiedzą i zgodą pracodawcy i opiekunów małoletnich.
3. W trakcie pracy z małoletnimi wyłącz funkcjonalność bluetooth w osobistym urządzeniu elektronicznym.

Ochrona małoletniego

1. W przypadku pracy z małoletnim, które doświadczyło krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania zachowaj ostrożność i dystans w celu ochrony małoletniego. Zawsze tłumacz małoletniemu granice relacji.
2. W sytuacji podejrzenia lub ujawnienia krzywdzenia zawsze stwórz małoletniemu możliwość wypowiedzenia się, przedstawienia swojego zdania/opinii, pamiętając, że może to być dla małoletniego pierwsza i jedyna rozmowa (małoletni może już nie podjąć więcej prób poszukiwania wsparcia). Szczególnie ważne jest, by:
  - a) wyrazić swoją troskę poprzez deklarację, że się małoletniemu wierzy;
  - b) zapewnić małoletniego że dobrze uczynił, podejmując rozmowę o doznanej krzywdzie;
  - c) wyjaśniać małoletniemu, że nie jest winny zaistniałej sytuacji;
  - d) jednoznacznie negatywnie ocenić każdą formę przemocy, dając wyraźny sygnał, że jest ona niedopuszczalna i należy jej zapobiegać/powstrzymać;
  - e) odpowiednio poinformować małoletniego że tą sprawą zajmą się inne odpowiednie osoby, w tym udzielić mu informacji, że podjęte zostaną działania zapewniające mu bezpieczeństwo.

Załącznik nr 2.

Procedury interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego

Podejrzenie krzywdzenia przez pracownika

1. W przypadku, gdy zgłoszono podejrzenie krzywdzenia małoletniego przez pracownika osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji niezwłocznie informuje pracodawcę.
2. Osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji przeprowadza rozmowy: z małoletnim, innymi osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu, w tym z jego opiekunami prawnymi. Osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji stara się ustalić przebieg zdarzenia, ale także wpływ zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne małoletniego. Ustalenia są spisywane w karcie interwencji. Podczas spotkania opiekunom prawnym małoletniego przekazywane są informacje o zdarzeniu, ewentualnej interwencji oraz o możliwości skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, w tym u innych organizacji lub służb.
3. Pracodawca wraz z osobą odpowiedzialną za interwencję organizuje spotkanie z pracownikiem, którego dotyczy zgłoszenie celem wyjaśnienia sytuacji. Ustalenia są zapisywane w karcie interwencji.
4. Do czasu wyjaśnienia sprawy, pracownik podejrzewany o krzywdzenie małoletniego, będące czynem zabronionym w rozumieniu prawa polskiego, zostaje odsunięty od wszelkich form kontaktu nie tylko z pokrzywdzonym, ale także z pozostałymi małoletnimi.
5. W przypadku podejrzenia przestępstwa, pracodawca dokonuje zgłoszenia na Policję lub prokuraturę. W pozostałych sytuacjach pracodawca podejmuje działania dyscyplinarne zgodnie z przepisami prawa i zasadami obowiązującymi w zakładzie pracy.
6. W przypadku gdy pracownik dopuścił się wobec małoletniego krzywdzenia niebędącego przestępstwem (np. krzyk, wykluczanie, poniżanie), osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji powinna zbadać wszystkie okoliczności sprawy, w szczególności wysłuchać osobę podejrzewaną o krzywdzenie małoletniego oraz innych świadków zdarzenia. W sytuacji gdy naruszenie dobra małoletniego jest znaczne, w szczególności gdy doszło do dyskryminacji lub naruszenia godności małoletniego, należy rozważyć wdrożenie właściwych procedur dyscyplinarnych w tym rozwiązanie umowy z osobą, która dopuściła się krzywdzenia, lub zarekomendować takie rozwiązanie zwierzchnikom tej osoby.

Podejrzenie krzywdzenia przez opiekuna prawnego małoletniego

1. W przypadku, gdy zgłoszone zostało krzywdzenie małoletniego przez jego opiekuna prawnego, osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji przeprowadza rozmowę z małoletnim. Powinna przeprowadzić rozmowy z innymi osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu i o sytuacji osobistej małoletniego. Osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji stara się ustalić przebieg zdarzenia, ale także wpływ zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne małoletniego. Może w tym zakresie współpracować z personelem szkoły, do której uczęszcza małoletni. Ustalenia są spisywane w karcie interwencji.
2. W przypadku, gdy wobec małoletniego popełniono przestępstwo osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji sporządza zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa i przekazuje je do właściwej miejscowo Policji lub prokuratury.
3. W przypadku, gdy małoletni doznaje innej formy krzywdzenia niż popełnienie przestępstwa na jego szkodę ze strony opiekunów prawnych lub innych domowników:

- a) gdy zachowanie wobec małoletniego spełnia znamiona przemy domowej³ należy poinformować właściwy ze względu na miejsce zamieszkania małoletniego ośrodek pomocy społecznej, który może wszcząć procedurę Niebieskiej Karty;
  - b) gdy zachowanie nie nosi znamion przemy domowej, a małoletni doświadcza np. zaniedbania albo gdy relacje w rodzinie są w inny sposób nieprawidłowe (np. rodzice są niewydolni wychowawczo) – należy wystąpić do sądu rodzinnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka o wgląd w sytuację rodziny.
4. Osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji organizuje spotkanie/a z pełnoletnim członkiem rodziny, niebędącym sprawcą krzywdzenia, któremu przekazuje informacje o zdarzeniu, ewentualnej interwencji oraz o potrzebie/możliwości skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, w tym u innych organizacji lub służb.

Podejrzenie krzywdzenia rówieśniczego

1. W przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego przez innego małoletniego przebywającego w zakładzie pracy osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji przeprowadza rozmowę z małoletnim podejrzanym o krzywdzenie oraz jego opiekunami prawnymi, a także oddzielnie z małoletnim poddawany krzywdzeniu i jego opiekunami prawnymi. Ponadto rozmawia z innymi osobami mającymi wiedzę o zdarzeniu. W trakcie rozmów należy dążyć do ustalenia przebiegu zdarzenia, a także wpływu zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne małoletniego krzywdzonego. Ustalenia są spisywane w karcie interwencji. Dla małoletniego krzywdzącego oraz krzywdzonego sporządza się oddzielne karty interwencji.
2. Zaleca się korzystanie z wsparcia szkoły lub instytucji znajdujących się w obszarze działania pracodawcy.
3. W trakcie rozmów należy upewnić się, że małoletni podejrzan o krzywdzenie innego małoletniego sam nie jest krzywdzony przez opiekunów prawnych, innych dorosłych bądź rówieśników. W przypadku potwierdzenia takiej okoliczności należy podjąć interwencję także w stosunku do tego małoletniego.
4. W przypadku, gdy z rozmowy z opiekunami prawnymi wynika, że nie są oni zainteresowani pomocą małoletniemu, ignorują zdarzenie lub w inny sposób nie wspierają małoletniego, który doświadczył krzywdzenia, osoba odpowiedzialna za prowadzenie interwencji sporządza wniosek o wgląd w sytuację rodziny, który kieruje do właściwego sądu rodzinnego.
5. Jeżeli osobą podejrzaną o krzywdzenie jest małoletni w wieku od 13 do 17 lat, a jego zachowanie stanowi czyn karalny, należy ponadto poinformować właściwy miejscowo sąd rodzinny lub Policję poprzez stosowne pisemne zawiadomienie.
6. Jeżeli osobą podejrzaną o krzywdzenie jest małoletni powyżej lat 17, a jego zachowanie stanowi przestępstwo, wówczas należy poinformować właściwą miejscowo jednostkę Policji lub prokuratury poprzez pisemne zawiadomienie.

Plan wsparcia

1. Wobec małoletniego poddawany krzywdzeniu osoba odpowiedzialna za udzielanie wsparcia małoletniemu opracowuje indywidualny plan wsparcia, dostosowany do potrzeb małoletniego, możliwości pracodawcy i w razie konieczności oparty na współpracy z innymi podmiotami w środowisku lokalnym, wymienionymi w § 2 pkt 2 i 3. W tym celu może

³ Definicja przemy domowej: patrz art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424, z późn. zm.)

skontaktować się z personelem szkoły, do której uczęszcza małoletni odbywający praktyczną naukę zawodu lub staż uczniowski. Plan powinien zawierać wskazania dotyczące działań w celu zapewnienia małoletniemu bezpieczeństwa, w tym:

- a) sposoby odizolowania go od osób podejrzewanych o krzywdzenie i możliwość swobodnego funkcjonowania,
- b) ofertę wsparcia możliwego do uzyskania, także w innych instytucjach,
- c) skierowania małoletniego do innej placówki, jeżeli istnieje taka potrzeba.

Listę miejsc, gdzie skierować opiekuna prawnego dziecka potrzebującego wsparcia dla siebie i dziecka stanowi Załącznik [nr 7]

2. Plan wsparcia powinien być opracowany z opiekunami prawnymi małoletniego i omówiony z małoletnim. W przypadku, gdy opiekun prawny jest osobą krzywdzącą, wówczas plan należy opracować w porozumieniu z niekrzywdzącym opiekunem prawnym małoletniego.
3. Dostosowany do potrzeb małoletniego i możliwości pracodawcy plan wsparcia należy opracować wobec małoletnich będących świadkami krzywdzenia.

Działania wobec uczestników zdarzenia

1. Działania wobec uczestników zdarzenia powinny być skierowane zarówno do osób pokrzywdzonych, sprawców oraz świadków zdarzenia. Niektóre formy mogą dotyczyć pracy wyłącznie z pokrzywdzonymi, inne wymagać będą zastosowania różnych działań wychowawczych i/lub dyscyplinarnych wobec sprawcy. Należy pamiętać, że podejmowane działania dotyczą w większości przypadków osób małoletnich, więc stroną uczestniczącą jest w każdym przypadku także opiekun prawny małoletniego (nie będący wskazanym jako sprawca krzywdzenia małoletniego).
2. Podejmowane przez pracodawcę działania powinny być zaplanowane, stopniowe, dostosowane do sytuacji oraz przebiegać w poniższej kolejności:
  - a) rozmowa z uczestnikiem zdarzenia odpowiednia do charakteru zdarzenia oraz roli uczestnika (pokrzywdzony/sprawca/świadek). Nie należy stosować języka przekierowującego winę i odpowiedzialność za zdarzenie na osobę pokrzywdzoną;
  - b) powiadomienie opiekunów uczestników zdarzenia oraz informowanie ich o podejmowanych przez pracodawcę działaniach oraz, jeśli dotyczy, przedstawienie planu wsparcia dla pokrzywdzonego małoletniego.
3. W zależności od sytuacji powiadomienie Policji lub sądu w przypadku podejrzenia popełnienia czynu zabronionego.
4. Otoczenie wsparciem i opieką psychologiczno-pedagogiczną uczestników zdarzenia, opieka może być zapewniona w innych instytucjach.

**Załącznik nr 3. Oświadczenie o zapoznaniu się ze standardami ochrony małoletnich i
zobowiązaniu do ich przestrzegania.**

Oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Małoletnich

Ja niżej podpisany(-a) oświadczam, że zapoznałem(-am) się z dokumentacją wchodzącą w skład Standardów ochrony małoletnich obowiązującą w Naczelnej Izbie Lekarskiej oraz zobowiązuję się do jej przestrzegania i realizacji.

.....
(data i czytelny podpis Pracownika)

**Załącznik nr4. Oświadczenie o krajach zamieszkania w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż
Rzeczpospolita Polska.**

Oświadczenie

Na podstawie art. 21 ust. 5 ustawy z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym, ja.....
zamieszkały/zamieszkała*..... oświadczam, że w okresie ostatnich 20 lat:

- nie zamieszkiwałem/-am w państwach innych niż Rzeczypospolita Polska i państwo obywatelstwa*
- zamieszkiwałem/-am w następujących państwach, innych niż Rzeczypospolita Polska i państwo obywatelstwa:*

1).....

2).....

W załączeniu przedkładam informację z rejestrów karnych tych państw, uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi / informację z rejestrów karnych tych państw **

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

.....
(data i czytelny podpis Pracownika)

*Niepotrzebne skreślić

** W przypadku zamieszkiwania w innych państwach w okresie ostatnich 20 lat do oświadczenia należy załączyć informację z rejestrów karnych wymienionych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi lub rejestrów karnych wymienionych państw.

Załącznik nr 5. Oświadczenie dotyczące niekaralności za przestępstwa na szkodę małoletnich (jeżeli z ważnych powodów nie może przedstawić informacji o niekaralności pochodzącej z krajowych rejestrów karnych).

Oświadczenie

Oświadczam, że posiadam pełną zdolność do czynności prawnych, korzystam z praw publicznych,
nie byłam(-em) skazana(-y) za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności,
i przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego oraz nie toczy się przeciwko mnie
żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie.

Nie zostałam(-em) skazana(-y) prawomocnym wyrokiem za przestępstwa umyślne.

Nie figuruję w bazie danych Rejestru Sprawców Przeszypstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym i nie zostałam/am skazany/a prawomocnym wyrokiem za inne przestępstwo umyślne.

Stosownie do art. 233 §1 Kodeksu Karnego, jestem świadoma(-y) odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

.....
(data i czytelny podpis Pracownika)

Załącznik nr 6. Informacja dotycząca przetwarzania przez Naczelną Izbę Lekarską danych osobowych

Praktykantów/Stażystów

Na podstawie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), dalej zwanym RODO, (Dz. Urz. UE L Nr 119, s. 1)

informuje się, iż:

1. Administratorem Państwa danych osobowych jest Naczelna Izba Lekarska w Warszawie, ul. Jana III Sobieskiego 110, 00-764 Warszawa, numer telefonu: +48 22 559 13 00, adres-email: sekretariat@nil.org.pl, dalej określona jako Administrator.
2. Funkcję Inspektora ochrony danych pełni Agnieszka Witoszek, z którą można się kontaktować pod adresem e-mail: iod@nil.org.pl
3. Pani/Pana dane osobowe przetwarzane będą w celu:
  - a) prowadzenia ewidencji praktykantów (dane identyfikacyjne, dane adresowe, dane o wykształceniu, przebiegu pracy, dni wykonywania porozumienia oraz dni niewykonywania porozumienia i przyczyn, dane o zakresie obowiązków, inne dane zgodnie z przepisami prawa),
  - b) zawarcia porozumienia, zlecenia zadań i wykonywania obowiązków ustawowych i umownych,
  - c) wydania zaświadczenia potwierdzającego zrealizowaną praktykę (dane identyfikacyjne, dane adresowe, dane o zakresie wykonywanych zadań),
  - d) wydania opinii o sposobie wykonywania zadań przez praktykanta (dane identyfikacyjne, dane adresowe, dane o powierzonych zadaniach i sposobie ich wykonywania) oraz nabytych przez niego umiejętnościach,
  - e) przeprowadzania audytów i kontroli (wewnętrznych i zewnętrznych) u Administratora (dane niezbędne do przeprowadzenia audytu lub kontroli zgodnie z jej zakresem),
  - f) zorganizowania oraz rozliczenia wyjazdów zleconych przez Administratora (dane wymagane do zorganizowania oraz rozliczenia wyjazdu) i eventów organizowanych przez lub na zlecenie Administratora,
  - g) monitoringu wizyjnego prowadzonego przez Administratora, którego szczegóły stosowania w Naczelnej Izbie Lekarskiej regulują odrębne przepisy wewnętrzne,
  - h) monitoringu poczty elektronicznej, sprzętu służbowego i protokołów przeglądania sieci komputerowych i innych narzędzi, prowadzonego przez Administratora, prowadzonych w celu zapewnienia organizacji pracy umożliwiającej pełne wykorzystanie czasu oraz właściwe użytkowanie udostępnionych narzędzi (dane związane z korzystaniem z urządzeń i systemów objętych monitoringiem),
  - i) innych celach, na jakie została udzielona odrębna zgoda (w zakresie danych objętych zgodą oraz danych, których przetwarzanie w danym celu jest usankcjonowane inną podstawą prawną), jak również Pani/Pana dane mogą być przetwarzane w

celu kontaktowania się, odpowiedzi na zapytania, informowania, zawierania i realizowania umów, archiwizowania oraz ewentualnego dochodzenia roszczeń, a także w interesie publicznym, do celów badań naukowych lub historycznych, statystycznych.

4. Podstawą przetwarzania Pani/Pana danych osobowych jest:
  - a) wykonywanie umowy lub podjęcie działań na żądanie osoby, której dane dotyczą (art. 6 ust. 1 lit. b RODO),
  - b) wypełnienie obowiązku prawnego ciążącego na Administratorze (art. 6 ust. 1 lit. c RODO),
  - c) realizowanie zadań Administratora w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej Administratorowi (art. 6 ust. 1 lit. e RODO),
  - d) ustalenie, dochodzenie lub obrona roszczeń (art. 9 ust. 2 lit. c oraz lit. e RODO),
  - e) akty prawne obowiązującego prawa krajowego i międzynarodowego, w szczególności Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o praktykach absolwenckich (tj. Dz.U. 2018 poz. 1244 ze zm.).
5. Przetwarzaniu mogą podlegać w szczególności wszystkie lub niektóre z następujących danych osobowych i kategorii danych osobowych:
  - a) dane identyfikacyjne (imię, nazwisko, PESEL),
  - b) adres zamieszkania,
  - c) dane kontaktowe (adres skrzynki elektronicznej e-mail, numer telefonu),
  - d) dane dotyczące wykształcenia, doświadczenia zawodowego oraz kwalifikacji zawodowych
  - e) inne kategorie wymagane przepisami obowiązującego prawa, zarówno krajowego jak międzynarodowego, niezbędne do realizacji celów wskazanych w pkt. 3.
6. Dane osobowe we wskazanym wyżej zakresie zostaną uzyskane bezpośrednio od osoby, której dane dotyczą, ewentualnie od instytucji edukacyjnej kierującej na praktykę/staż.
7. Pani/Pana dane osobowe mogą być przetwarzane również przez podmioty, z którymi Administrator zawarł umowy powierzenia przetwarzania danych osobowych, a także przez podmioty, którym Administrator udostępnia dane osobowe na podstawie przepisów prawa. Do podmiotów wskazanych w zdaniu poprzednim zaliczają się kontrahenci Administratora, w szczególności podmioty działające w zakresie obsługi informatycznej, prawnej, obsługi płatności, ochrony osób i mienia lub ochrony danych osobowych. W przypadku, gdy będą tego wymagały przepisy prawa, dane mogą być udostępnione organom państwowym lub samorządowym, organom wymiaru sprawiedliwości, organom ścigania, organom kontrolnym i organom podatkowym.
8. W przypadku niepodania danych niezbędnych do realizacji celów określonych w pkt. 3, w tym wymaganych przepisami prawa, realizacja tych celów może okazać się niemożliwa. W pozostałym zakresie Pani/Pana dane osobowe mogą być przetwarzane na podstawie udzielonej przez Panią/Pana zgody lub na podstawie innych przesłanek dopuszczalności przetwarzania wskazanych w art. 6 RODO.
9. W zależności od postawy przetwarzania Pani/Pana danych osobowych posiada Pan/Pani prawo do:
  - a) dostępu do danych, uzyskania informacji przez kogo i jak są przetwarzane, a także uzyskania kopii danych,
  - b) jeśli dane są nieprawidłowe – żądania niezwłocznego ich sprostowania, a jeśli niekompletne – żądania ich uzupełnienia,

- c) usunięcia danych, z wyjątkiem sytuacji, gdy Administrator przetwarza dane, aby realizować obowiązek prawny, wykonać umowę lub dochodzić swoich praw,
  - d) żądania zaprzestania wykorzystywania danych i ograniczenia się do ich przechowywania,
  - e) żądania otrzymania – w powszechnie używanym formacie – danych, które osoba dostarczyła Administratorowi (dotyczy danych przetwarzanych na podstawie zgody lub umowy),
  - f) sprzeciwu wobec przetwarzania danych w celu realizacji prawnie uzasadnionych interesów administratora.
10. W przypadku, gdy przetwarzanie danych osobowych odbywa się na podstawie zgody, mają Państwo prawo wycofać ją w dowolnym momencie. Nie wpływa to na zgodność z prawem przetwarzania, którego dokonano przed jej cofnięciem.
11. Dane osobowe przetwarzane będą przez okres nie krótszy niż 5 lat, licząc od końca roku w którym dane zostały pozyskane, zgodnie z terminami określonymi w przepisach powszechnie obowiązującego prawa oraz wewnętrznymi regulacjami Naczelnej Izby Lekarskiej, m.in. Jednolitym Rzecznym Wykazem Akt.
12. Pani/Pana dane osobowe nie podlegają zautomatyzowanemu podejmowaniu decyzji, w tym profilowaniu.
13. Pani/Pana dane osobowe nie są przekazywane do państwa trzeciego lub organizacji międzynarodowych. Jeżeli doszłoby do w/w przekazania zostanie Pani/Pan poinformowany o takim przekazaniu i stosowanych zabezpieczeniach, stwierdzeniu lub braku stwierdzenia przez Komisję Europejską odpowiedniego stopnia ochrony.
14. Przysługuje Państwu prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego, Urzędu Ochrony Danych Osobowych, w sytuacji gdy przetwarzanie danych osobowych narusza przepisy Ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych z dnia 27 kwietnia 2016 r. (RODO).

.....
Data i czytelny podpis Praktykanta/Stażysty

Załącznik nr 7

Gdzie skierować opiekuna potrzebującego wsparcia dla siebie i małego

1. Lokalne ośrodki pomocy społecznej – oprócz wsparcia ekonomicznego, prawnego, mieszkaniowego, rzeczowego itd. wiele ośrodków oferuje również warsztaty podnoszenia umiejętności wychowawczych, kursy kompetencji rodzicielskich czy zajęcia w ramach „Akademii rodziców”. W OPS-ie istnieje ponadto możliwość uzyskania pomocy asystenta rodziny (na wniosek rodziców), a także zawnioskowania o asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, jeśli rodzina posiada pod opieką małego z orzeczeniem o niepełnosprawności. Dla wielu rodzin możliwość uzyskania wsparcia asystenckiego jest tym, co ratuje małego i rodzinę przed trwałym kryzysem. Pomoc OPS-u jest nieodpłatna.
2. Ośrodki interwencji kryzysowej – placówki prowadzone przez powiaty. Oferują pomoc osobom, które doświadczają trudnej sytuacji życiowej i braku równowagi psychicznej na

- skutek m.in.: śmierci bliskiej osoby, choroby własnej, dziecka czy innej bliskiej osoby, rozwodu/rozstania, konfliktów w rodzinie, zagrożenia przemocą. W ośrodku prowadzone jest poradnictwo psychologiczne, interwencja kryzysowa, krótkoterminowa psychoterapia, organizowane są warsztaty i grupy wsparcia. Pomoc OIK-u jest nieodpłatna.
3. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne – świadczą pomoc diagnostyczną i konsultacyjną, organizują kursy psychoedukacyjne i podnoszące kompetencje rodzicielskie (np. szkoła dla rodziców, warsztaty pozytywnej dyscypliny, warsztaty dla rodziców dzieci z ADHD). Pracują w nich zespoły orzecznicze, umożliwiające uzyskanie m.in. orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju, orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania. Pomoc w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej jest bezpłatna.
  4. Specjalistyczne poradnie rodzinne – publiczne ośrodki świadczące pomoc psychologiczną i wsparcie dla par i rodzin. Udzielają konsultacji indywidualnych i rodzinnych, prowadzą psychoterapię dzieci i dorosłych, organizują warsztaty i grupy dla rodziców. Pomoc SPR jest bezpłatna.
  5. Ośrodki wczesnej interwencji – oferują kompleksową, skoordynowaną, wielospecjalistyczną pomoc dzieciom do lat 7 oraz ich opiekunom (w zakresie opieki nad dzieckiem). OWI działają w ramach NFZ, potrzebne jest skierowanie od lekarza. W OWI małego dziecka może liczyć na m.in.: terapię wczesnego wspomaganie rozwoju, fizjoterapię, zajęcia logopedyczne i inne. OWI oferują pomoc dzienną i bezpłatną.
  6. Ośrodki wsparcia dziennego (dawniej „światlice środowiskowe”) – pobyt dziecka w takim ośrodku trwa kilka godzin (głównie po lekcjach), jest bezpłatny i dobrowolny, a oferta kierowana jest przede wszystkim do rodzin borykających się z trudnościami wychowawczo-opiekuńczymi, które wychowują dzieci w wieku szkolnym. W ośrodkach wsparcia dziennego dzieci mogą otrzymać posiłek, pomoc w odrabianiu lekcji, uczestniczyć w zajęciach socjoterapeutycznych, kompensacyjnych i innych.
  7. Środowiskowe centra zdrowia psychicznego dla dorosłych oraz środowiskowe centra zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży – oferują wsparcie dla dzieci oraz rodziców doświadczających kryzysu psychicznego i trudności rodzicielskich w formie indywidualnej, grup terapeutycznych i warsztatów. Centra działają w ramach NFZ.
  8. Centra pomocy dzieciom – są to miejsca, w których dzieci pokrzywdzone przestępstwem oraz ich opiekunowie otrzymują pod jednym dachem kompleksową i interdyscyplinarną pomoc. Oznacza to, że sprawę dziecka, które trafi pod opiekę centrum, prowadzi od początku do końca grupa tych samych profesjonalistów. Na spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego wspólnie podejmują decyzję, jakiego rodzaju wsparcia potrzebuje małe dziecko i jego opiekunowie. Strategię pomocy realizują – na ile jest to możliwe – pracownicy szkoły: psycholog, lekarz, pracownik socjalny. Odbywa się tu również przesłuchanie sądowe dziecka, jeśli jest to potrzebne. Mapę tych miejsc znajdziesz na stronie: <https://centrapomocydzieciom.fdds.pl/>.
  9. Ogólnopolskie i lokalne organizacje pozarządowe zajmujące się wspieraniem rodziców i dzieci. Warto zachęcić rodziców, aby sprawdzili i poszukali oferty dla siebie. Wśród dostępnych możliwości są między innymi: grupy wsparcia (dla rodziców małych dzieci, dla rodziców w żałobie, dla rodziców dzieci z niepełnosprawnością, itd.), konsultacje i terapie psychologiczne, warsztaty i zajęcia psychoedukacyjne dla rodziców, warsztaty dla dzieci.
  10. Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży 116111 prowadzony przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę, - bezpłatny, anonimowy, całodobowy, w języku polskim, ukraińskim i rosyjskim; <https://116111.pl>
  11. Dziecięcy Telefon Zaufania Rzeczniczki Praw Dziecka 800121212 – bezpłatny anonimowy, całodobowy, w języku polskim, ukraińskim i rosyjskim, <https://800121212.pl>